

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ראה

(חלק בט שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ראה

71

„ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם, ושלשתן נקראין היכל ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנה כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש“. ומובן מפשטות לשונו, שה„דברים“ שהם „עיקר בבנין הבית“ הם כעין מעשה המשכן ובדומה אליו.⁵

[ועל־דרך־זה כתב להלן בהלכות בית הבחירה⁶, לגבי „שלש מחנות“ שהיו במדבר, שיש גם „כנגדן לדורות“].

ולכן היה מקום לומר, שכשם שהמשכן כולו היה (בפשטות) בשטח ישר, ולא היה בו חלק אחד הגבוה מחברו, כך היה גם המקדש באופן זה.

ולפיכך פתח הרמב"ם: „המקדש כולו לא היה במישור (כמו המשכן), אלא במעלה ההר“.

א. כתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה¹: „המקדש כולו לא היה במישור אלא במעלה ההר (והולך ומבאר את פירוש החילוקים והעליות כו' –) כשאדם נכנס משער מזרחי של הר הבית מהלך עד סוף החיל בשוה. ועולה מן החיל לעזרת הנשים בשתים עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת הנשים בשוה ועולה ממנה לעזרת ישראל שהוא תחלת העזרה בחמש עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת ישראל בשוה ועולה ממנו לעזרת הכהנים במעלה גבוהה אמה כו' ומהלך כל עזרת הכהנים והמזבח כו' ועולה משם לאולם בשתים עשרה מעלות כו' והאולם וההיכל כולו בשוה“.

הטעם שפתח הרמב"ם דבריו (בהוספת) צד השלילה – „המקדש כולו לא היה במישור (אלא במעלה ההר)“, ולא הסתפק בתיאור הצד החיובי בלבד, „המקדש כולו היה במעלה ההר“ – יש לומר:

מאחר שלדעת הרמב"ם קיום המצות־עשה „ועשו לי מקדש“² בבנין בית המקדש היה בהמשך ל„משכן שעשה משה רבינו (במדבר)“, כמו שכתב בתחילת הלכות בית הבחירה³, וכמו שחזר ופירש שם גם אצל „הדברים... בבנין הבית“⁴:

(1) פ"ו ה"א-ד.

(2) תרומה כה, ח.

(3) רפ"א. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 302 ואילך. וש"נ חכ"א ע' 149. ובהנמקן בהערות שם.

(4) הל' בית הבחירה פ"א ה"ה.

(5) ראה לקו"ש חט"ז ד 306. וש"נ. וראה גם קריית ספר להמב"ש על הרמב"ם שם פ"ד.

(6) פ"ז ה"א.

(7) לכאורה י"ל שזהו דיוק לשון הרמב"ם כאן „המקדש כולו“, כי מאחר שכבר כתב (פ"א ה"ה) שרק ההיכל (קדש קה"ק ואולם) והעזרה (היינו עזרת ישראל, וכלשונו כאן ה"ב: עזרת ישראל שהוא תחלת העזרה) נקרא מקדש (שהם בדוגמת המשכן), וכאן הרי מפרש „ועולה מן החיל לעזרת הנשים כו“ (ש„החיל ועזרת נשים מעלה יתירה בבית עולמים“ – רמב"ם שם פ"ז ה"א) – לכן

ב„מקדש כולו“¹¹ – ובשני הפרטים, הן בשלילה והן בחיוב: „המקדש כולו“ (א) צריך להיות שלא במישור – „לא היה במישור“, (ב) „אלא (צריך להיות) במעלה ההר“.

ויתירה מזו יש לומר: מדיוק לשון הרמב"ם „לא . . אלא“ – ולא „המקדש כולו היה במעלה ההר ולא במישור“ – משמע¹² שאין זה ענין של לכתחילה בלבד, אלא זהו תנאי לעיכובא¹³.

אבל צריך להבין: מאחר שבנין המקדש הוא המשך של מצות ועשו לי מקדש, שקיומה התחיל במשכן, ו„הדברים שהן עיקר בבנין הבית“ הם בדוגמת הדברים שבמשכן, כנ"ל – מהו ההסבר לכך שבענין זה צריך המקדש להיות שונה מן המשכן?¹⁴

ואע"פ שבית המקדש היה שונה מן המשכן בריבוי פרטים, החל במדת המקדש ובכמה וכמה פרטים בגוף

ב. ספר היד החזקה תוכנו „הלכות הלכות“. ומובן, שתיאור הרמב"ם „המקדש כולו לא היה במישור אלא במעלה ההר“ אינו רק מפני שכן היתה צורת הבית בפועל – שמאחר שהמקדש היה בנוי על הר ההולך ועולה בשיפוע, היה הכרח⁸ לבנות את חלקי הבית זה למעלה מזה – אלא⁹ זהו ענין של הלכה¹⁰

הוצרך להקדים „המקדש כולו“, היינו „מקדש“ במובנו הכללי¹¹.

אבל יש לדחוק שגם ב„מקדש כולו“ כוונתו לחלקי המקדש שנקראים מקדש (שם פ"א ה"ה) היינו מעזרת ישראל ולפנים (הנמנה כאן ה"ג ואילך). ואכ"מ. וראה אנציקלופדיא תלמודית ערך ביהמ"ק. וראה לקמן הערה 14.

(8) נוסף על העיקר שאין זה הכרח גמור, שהרי כמו שמהלך עד סוף החיל בשווה וכל עזרת הנשים וכו' בשווה (ולא בשיפוע), כך יכול להיות משך כל המקדש כולו.

(9) ראה קרית ספר כאן רפ"ו. וראה שם גם בפ"ה.

(10) דאם נאמר שכוונת הרמב"ם ב'הלכות הראשונות בפ"ו היא – רק הקדמה לזה שמסיים בהלכה ה' „נמצא גובה קרקע ההיכל על קרקע כו' ומפני זה עשו כותל שעל גבי שער זה נמוך כדי שיהא כהן כו'“ (וכ"מ מפיה"מ להרמב"ם מדות פ"ב מ"ד וז') – לא הוצרך הרמב"ם להאריך כ"כ ב'הלכות הראשונות, כ"א לומר כמה גבוה

עזרת נשים מן החיל; עזרת ישראל מעזרת נשים, וכו'. או שהי' מספיק רק מ"ש בה"ה.

(11) וראה לעיל הערה 7.

(12) להעיר מתוד"ה מתני' דלא (מנחות פג, ב).

(13) וי"ל שתלוי בהנ"ל (הערה 7) בפ"י „המקדש כולו“, ואם „הכל בכתב גוי“ קאי (גם) על כל (הפרטים) הר הבית (ראה הערה הבאה), ואם כל הפרטים שב„הכל בכתב גוי“ הן למצוה או גם לעיכובא. ואכ"מ.

וראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 453.

(14) כי אף ש„הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל“ (דה"א כח, יט), ד„כל מלאכת התבנית (ש)הודיעו הקב"ה כו'“ (פרש"י סוכה נא, סע"ב. וראה גם ירושלמי מגילה פ"א ה"א); ויתירה מזו: בסוכה שם מוכח, דנאמר זה לא רק על העזרה ומבפנים (וראה פרש"י שם. וראה פרש"י דה"א שם) – מ"מ אין לומר בסתם ענין שהוא גזו"כ ואין ע"ז שום הסברה. וראה קרית ספר שם ספ"ד.

(*) ראה יבמות ג, ב (הובא ברמב"ם כאן פ"ז ה"א. ע"ש): איזו היא מורא מקדש לא יכנס אדם בהר הבית כו'. וראה בכורים פ"א מ"ט דנק' בית ה"א. וברד"ק יחזקאל (מ, ה) שההר בכללו נקרא בית המקדש. וראה מאירי יבמות ג, ב דביאר המחלוקת דת"ק ור"י אם עזרת נשים בכלל מקדש (וטמא הנכנס חייב כרת) או לא הוי בכלל מקדש. וראה שם דיש פוסקים שאף עזרת נשים בכלל כרת כו'. ושם (בחלק הפסקים ג, א) דמצות מורא מקדש אינה אלא מפתח העזרה ולפנים כו' ומח"ס אף בהר הבית כן הוא מן התורה . . ואין קרוי מקדש. וראה שו"ת אבני נזר י"ד ח"ב סתנ"א אות כ ואילך ואכ"מ.

ההסברה בזה:

ישנו חילוק עיקרי בין המשכן ובין בית המקדש: המשכן היה בנין ארעי, כמו שכתוב¹⁷, ואהיה מתהלך באהל ובמשכן, ובלשון הרמב"ם הנ"ל – ש"המשכן שעשה משה... היה לפי שעה"; משא"כ בית המקדש היה "דירת קבע"¹⁸, ובלשון הרמב"ם¹⁹: "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה"²⁰.

והחילוק ביניהם בגדר הקדושה הוא: במשכן היתה חלות הקדושה (בעיקר) בבנין וחלקיו – הקרשים והיריעות כו' (שנמשחו בשמן המשחה)²¹ והיו קבועים, ובהם לא היה שום שינוי; אבל בבית המקדש היתה גם²², "קדושת מקום"²³ – עצם מקום המקדש נתקדש, ובשני ענינים:

(17) ש"ב ז, ו. ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). תו"א ר"פ ויגש.

(18) ראה שהש"ר שם. תו"א שם.

(19) שם פ"א ה"ג.

(20) וראה בארכה לקו"ש חט"ז ע' 466 ואילך.

(21) תשא ל, כו. פקודי מ, ט. וראה שבועות טז, ב.

(22) ראה מהרש"א שם טו, א: לא ה' למשכן שום קביעות מקום ולא היה צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה אלא שהמשכן נתקדש במשיחה אבל... בבנין בהמ"ק שנקרא נחלה בעי לקדושי המקום (עיי"ש, ועד"ז כתב בנוגע לשילה: שהוא מקרי מנוחה בקביעות מקום כו' ע"כ היה צריך לקדש המקום. וראה בהנסמן לקמן הערה 24). וראה תוס' שבעהרה הבאה, לקמן הערה 27.

(23) ראה תוד"ה או אידי שבועות טז, ב – בפ' רבינו חיים כהן.

הבנין – הרי: א) גם בהם צריך למצוא טעם; ב) בכמה מהם הטעם פשוט, כגון – המקדש היה בנוי (גם) מאבנים וכיוצא בזה, גדול וגבוה הרבה יותר מהמשכן וכו', כיון שעמד לדורות במקום אחד, וכיוצא בזה; ג) בענין זה דוקא מצינו הדגשה, ובפרטיות גדולה, ש"המקדש כולו לא היה במישור (כמו המשכן) אלא במעלה ההר וכו'".

ג. ויש לומר הביאור בזה:

חילוקי המקומות שהיו במקדש "במעלה ההר" – כך שההילוך מחלק אחד לחברו היה באופן של עליה במעלות – הם בהתאם לכך שבכל אחד ממקומות אלו היתה תוספת ועליה בקדושה ביחס למקום שלפניו (כמו שכתב הרמב"ם בפרק הבא¹⁵). ועפ"ז יש לומר, שדין זה ש"המקדש כולו לא היה במישור אלא במעלה ההר" נובע מעליות הדרגות שבקדושת המקדש: כל חלק שבמקדש הגבוה בשטח מקומו, יש בו קדושה נעלית יותר¹⁶.

ולכן דין זה הוא רק במקדש ולא במשכן – כי ענין זה, שחילוקי הדרגות שבקדושה יוצרים דין לגבי שטח מקומם, הוא בהתאם לגדר הקדושה שנתחדש במקדש (לגבי קדושת המשכן).

(15) פ"ז הט"ז ואילך.

(16) אבל לא כל מקום המקודש יותר גבוה יותר בשטח. – ראה לקמן בפנים (ס"ה ואילך) בנוגע לקה"ק. ויל"ע בנוגע להחיל שלדעת הרמב"ם, "מהלך עד סוף החיל בשוה". וכן צ"ע בנוגע לבין האולם ולמזבח, שאין שם מעלות, אף ש"בין האולם ולמזבח מקודש ממנה (מעזרת כהנים)" (שם פ"ז ה"כ). וראה לקמן הערה 47.

(*) וראה לעיל בשוה"ג להערה 7.

לאחר מתן תורה³⁰, „במשוך היובל
המה יעלו בהר“³¹;

משא"כ בבית המקדש³², הרי הדין
הוא כפס"ד הרמב"ם³³ ש„מקריבין
הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי
ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה
אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת
במחיצה“, כי המקום עצמו נתקדש
(„מפני השכינה“³⁴) – „המקום אשר
יבחר גו'“ – הבחירה היא במקום, ולכן
הקדושה קבועה שם (לעולם ועד)³⁵.

ד. עפ"ז מובן הטעם שדין זה

א) דוקא בנוגע לבית המקדש נאמר
בפרשתנו²⁴ „המקום אשר יבחר ה'
אלהים בו“; (ב) היה מעשה קידוש של
קרקע (רצפת) המקדש כו'²⁵.

ואע"פ שגם בנוגע למשכן נאמר
בכתוב²⁶ (לגבי סוטה) „ומן העפר אשר
יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן“ – הרי:
א) היה זה רק ארעי – „לפי שעה“; (ב)
אפילו באותה שעה – לא היה זה מחמת
קדושת המקום²⁷ והקרקע מצד עצמם,
אלא מצד אהל מועד (היריעות
והקרשים) – המשכן שעמד על קרקע זו.

ומהאי טעמא יש חילוק בין מקום
המשכן למקום המקדש, שבמשכן,
לאחרי שפרקוהו ונסעו משם²⁸, לא
נשארה שום קדושה במקום הראשון²⁹
(ובדוגמת הסתלקות הקדושה מהר סיני

24) פרשתנו יב, יא. ספרי ופרש"י שם. וראה
בארכה לקו"ש חכ"ד ס"ע 79 ואילך. וש"נ.

25) ראה זבחים כד, א בפרש"י ותוס' שם.
רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א הלכה יו"ד
ובמפרשי הרמב"ם שם.

26) נשא ה, יז.

27) ראה ספרי נשא שם „מגיד הכתוב כו'
מפני שהמקום מקדשו“. אבל ראה אמבואה דספרי
לספרי זוטא שם, דהכוונה בזה רק שמזמינו שיהי'
ראוי למי סוטה. עיי"ש. ולהעיר מהדיעה בסוטה
טו, סע"ב (וראה פרש"י שם) דא"צ להניחו בקרקע
ההיכל.

28) ראה מנחות צה, סע"א (וש"נ). ובכ"מ.

וראה הערה הבאה.

29) ראה תוד"ה בשילה (יומא מד, א) דמפרש
עפ"ז השקו"ט בשבועות שם. עיי"ש. ולהעיר
שבתוס' שם „אבל במשכן לאחר שנסעו משם
ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על
מקומו הראשון“ (וראה פ"י רגמ"ה מנחות שם
„שאינן ראויים להכנס לאותו מקום שהי' בו'
אה"מ מפני שהי' קדוש“). וראה אמבואה דספרי
נשא שם. ואכ"מ. וראה הערה הבאה.

30) ראה תענית כא, ב: שכן מצינו בה"ס שכל
זמן כו' וכן מצינו באהל מועד כו'.

31) יתרו יט, יג ובפרש"י שם.

32) ראה מו"ק ט, א (ועד"ז שבועות טז, ב):
משכן שאין קדושתו קדושת עולם .. מקדש
שקדושתו קדושת עולם*. וראה ר"ח שם. תוס'
יומא שם. ובחי' הרמב"ן שבועות שם: ואפשר
דמאי דקדושתו קדושת עולם שמאחר שנבחר
הבית שוב לא השרה הקב"ה שכינתו במקום אחר
אע"פ שחרב, משא"כ במשכן שנבחר אח"כ
מקדש. וראה חידושי הרשב"א והריטב"א שם.

33) הל' בית הבחירה פ"ו הט"ו.

34) שם הט"ז. – ולהעיר שנקראת כך „על
שם ששוכנת ומתלבשת תוך כו'“ (תניא פמ"א –
נז, ב).

וכבר נת' כמ"פ שקביעות קדושת שכינה
בהמקום באה מצד מעשה הקידוש שקדשה
שלמה (שם הי"ד). ראה לקו"ש חט"ו ע' 206
(ובהערה 49 שם). ועוד.

35) ואין בכל הנ"ל סתירה להמבואר בלקו"ש
חכ"א ע' 151 עד"ז לגבי המשכן – כי שם המדובר
לא במקום המשכן, כ"א בחלקי המשכן.

(*) להעיר עוד"ז משיעור הרמב"ם דיום ג' דשבוע
זה (תשד"מ) – הל' נזירות (פ"ו הי"ג) – החילוק
דנזיר וכהן, „שזה (נזיר) קדושתו קדושת שנה
(ואפילו ה' נזיר עולם), והכהן קדושתו קדושת
עולם“. וראה רב"ז ולח"מ שם.

ולכן הדגיש הרמב"ם חילוק זה שבין המשכן למקדש – אף שישנם כמה וכמה חילוקים ביניהם (כנ"ל) – כי דוקא בזה ש"המקדש כולו לא היה במישור אלא במעלה ההר" (חילוקי העליות שבחלקי המקדש) בא לידי ביטוי חידוש עיקרי במקדש ביחס למשכן – שבהיותו "המקום אשר יבחר ה'", פעלו המקדש וחלקיו על מקומו – על קדושת המקום.

ה. אבל עפ"י צריך להבין:

לפי הנ"ל, שהעליות בשטח המקום הן בהתאם לדרגות השונות והעליות שבקדושת המקום, שכלל שקדושתו של חלק זה במקדש נעלית יותר, היה (שטח) מקומו גבוה יותר – למה לא היו מעלות (ורכיבי מעלות) לעלות לקדש הקדשים?

הלא קדש הקדשים היה נבדל בקדושתו מכל חלקי הבית (כשמו – קדש לגבי הקדשים), וכמו שביאר הרמב"ם בפרק הבא³⁷, שהקדושה העליונה ביותר³⁸ היא בבית קדש הקדשים, שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה.

(37) פ"ז הכ"ב.

(38) כי חלק העלי' שהי' מכוון על קדש הקדשים ש"אין נכנסין לו אלא פעם אחת בשבוע לידע כו" (שם הכ"ג) אינה עלי' בקדושה לגבי קה"ק – עי' לשון הרמב"ם שם (שלא כתב כמו בהשאר שלפנ"ז "מקדש ממנו"). והרי מפורש ברמב"ם (לעיל הי"ג) דרך "עשר קדושות הן בא"י וזו למעלה מזו". ובקריית ספר שם "דאע"ג דעליות לא נתקדשו כו' עליות היכל נתקדשו... וקדושתה שלא יכנסו שם ללא לצורך דהא קדושת היכל נמי היא כו". וראה תוי"ט – מדות פ"ד מ"ה; כלים ספ"א ד"ה קדש הקדשים.

ש"המקדש כולו לא היה במישור אלא במעלה ההר", ופרטי החילוקים בעליות ממקום למקום שבבית המקדש, הם חידוש שהיה במקדש דוקא:

דוקא במקדש, שבו הקדושה היא בשייכות למקום גופא – המקום הוא "מקום אשר יבחר ה' גו'" – יתכן לומר שחילוקי הקדושה שבמקדש יוצרים חילוקים במקום המקדש, בגובה השטח שבו נבדל מקום אחד ממשנהו, כי קדושת המקום שבבית המקדש אינה (רק) קדושה כללית, אשר חלה בשווה בבית המקדש כולו, אלא יש חילוקי דרגות בקדושת המקום בהתאם לדרגות הקדושה של חלקי הבית – ההיכל, העזרה.

[וגם הקדושה המיוחדת של המקום הפרטי קבועה לעולם – "אע"פ שאין שם בית בנוי", כמובן (גם) מדברי הרמב"ם הנ"ל, ש"אוכלין קדשי קדשים (שמקום אכילתם בעזרה בלבד)³⁶ בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה כו"'].
משא"כ המשכן לא היה באופן של קביעות במקום – לא היה זה "מקום אשר יבחר ה'", אלא קדושתו היתה (בחלקי) אהל מועד, הקרשים והיריעות וכו' – ולכן החילוק שבין קדושת חלקי המשכן לא נמשך ולא נקבע וחל על המקום במדבר שבו היתה (באופן ארעי) חניית המשכן.

ומטעם זה היה מקום המשכן "במישור" – היינו שבשטח המשכן גופא לא היו חילוקים בין מקום (חלק) אחד במשכן למשנהו.

(36) ראה זבחים סג, א. וש"נ. ספרי קרח יח, יו"ד. וראה לשון הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"י הג'.

ואם כן, היה עליו להיות גבוה (הרבה) יותר בשטח מקומו?³⁹

וקרקע המשכן, היו מכסף ועפר, מין הדומם.

והדבר יובן בהקדם הביאור בהפרש הנ"ל שבין המשכן והמקדש, לפי סגנון תורת החסידות³⁹:

המשכן, שהיה דירת עראי (כביכול) לקב"ה, היה עשוי מעצים (קרשים) – צומח, ומיריעות – (העשויות בחלקן ממין חי) (ורק הקרקע, שעליה הוקם המשכן לפי שעה, היתה דומם, עפר⁴⁰); משא"כ בית המקדש, שהיה "דירת קבע" של הקב"ה, היה בנוי בעיקר מאבנים («ואין בונים בו עץ בולט כלל אלא או באבנים או בלבנים»⁴¹) – דומם, שלמטה מסוג הצומח והחי.

והטעם בזה מבואר: (עיקר) ענינו של המשכן היה (לא כליכך לפעול שינוי קבוע בגשמיות העולם, אלא) "לשקף" את סדר ההשתלשלות של העולמות⁴². ולכן היה בנין המשכן כהתאם לאופן שבו נמשכים הענינים בסדר ההשתלשלות: מכסה המשכן למעלה היה ממין חי, וכן יריעות העזים שלמטה ממנו (ורובן של) היריעות שלמטה מהן. למטה מזה, מיעוטא דיריעות המשכן וחלקי המשכן התחתונים, קרשי המשכן, היו ממין הצומח. ולמטה אף מזה, האדנים

היתרון והחידוש שבבית המקדש (ביחס למשכן) הוא בכך שעל-ידו נשלמת הכוונה "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים"⁴³ דוקא, היינו, שהקדושה, השראת השכינה, תומשך בתוך העולם ותחדור בו, עד לדרגת הכי פחותה שבגשמיות העולם – סוג הדומם, שחיותו ורוחניותו אינן נראות בגלוי.

ומאחר שענינו של בית המקדש הוא להמשיך את השראת השכינה בעולם באופן שהקדושה תחדור בתוך הגשמיות ותעלה אותה, לפיכך התבטא הדבר גם במציאותו הגשמית של העולם גופא – בכך שהמקום שבו עמד בית המקדש היה בהר, למעלה מהמקומות שסביבו⁴⁴; וככל שהעליה ומדרגת הקדושה שבמקדש היו נעלות יותר, היה גם המקום הגשמי גבוה יותר בגשמיות.

משא"כ המשכן, אשר (עיקר) ענינו לא היה שהשראת השכינה שבו תחדור בתוך גשמיות העולם עד למין הדומם, הארץ, שאין למטה ממנו – הנה השראת השכינה בו וקדושתו כאילו נשארו כמציאות בפני עצמה, ולא נראו ובאו לידי ביטוי במקום הגשמי. ולכן, אע"פ שבמשכן היו חילוקים בדרגות הקדושה, מכל מקום, היה המשכן – במקומו בעולם הזה – כולו במישור,

(39) תו"א ר"פ ויגש. תו"ח ויגש שם פ"ח. סודר כא, ב. ועוד. וראה לקו"ש ח"ו ע' 17 ואילך. ח"ט ע' 62 ואילך. ובכ"מ.

(40) כ"ה בתו"א. וצ"ע שלא נזכרו שם האדנים שהיו דומם. ובתו"ח שם צב, ג; ושם צג, ב: ובחי' אדני הקרשים דמשכן מדומם דכסף.

(41) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ט.

(42) ראה בחיי תרומה כה, ט. ועוד. תורת העולה להרמ"א ח"א באריכות. ולהעיר מתניא פל"ד.

(43) תנחומא נשא טז. וראה גם במדב"ר פי"ג,

ו.

(44) ראה זבחים נד, ב (וש"נ): מלמד שביהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוהה מכל ארצות. וראה להלן זבחים שם – הובא בפרש"י ברכה לג, יב.

גילוי של (עצמותו ומהותו יתברך, שהוא) נמנע הנמנעות⁴⁵, ב"מקום הארון" (שאינו מן המדה⁴⁶) – הנה עילוי כזה אינו יכול להתבטא (אפילו בכעין רמז ודוגמא) בגובה של מקום גשמי, שהוא מדוד ומוגבל.

ז. ועוד ענין בזה – ובהקדים הדיוק בלשון הרמב"ם „כשאדם נכנס משער מזרחי של הר הבית מהלך עד סוף החיל בשוה ועולה מן החיל לעזרת הנשים בשתיים עשרה מעלות כו' ומהלך כל עזרת הנשים בשוה ועולה כו'“, היינו שהדברים מתייחסים (לא כל-כך לגובה המקום מצד עצמו, אלא) לאדם המהלך ועולה.

ויש לומר שבכך מרמז הרמב"ם, שכאשר האדם „הולך“ מדרגא לדרגא בכל המדרגות הללו בקדושה, הדבר מוכרח להיות באופן של „עולה“ – להביא לעליה באדם עצמו; עליו להתרומם ולעלות מדרגא לדרגא⁴⁷.

אבל כשהנידון הוא מדרגות קדש הקדשים, אין זה באופן שהאדם הוא „הולך“ ועולה, שהוא הולך ומתעלה בעליותיו בקודש, אלא הוא נמצא כולו בביטול במציאות לגמרי, „כולו בשוה“⁴⁸.

(45) ראה לקו"ש ח"א ע' 319 ואילך. ויש"נ.

(46) יומא כא, סע"א. ויש"נ.

(47) להעיר מתורת העולה שם פ"ד, רפ"ז. ופ"י. ושם מבאר ג"כ הטעם שאין מעלות לעלות להחיל, וכן בין האולם ולמזבח, ומן ההיכל לקה"ק.

(48) מעין דוגמא לזה – ר"ז צם מאה (מ') תעניתא דלשתכח תלמוד בבלי (כ"מ פה, א), שיוכל ללמוד תלמוד ירושלמי. כי בשכלים שבדרך העלי' מדרגא לדרגא היא ע"י לימוד ועלי' נעלית יותר בשכל; משא"כ שכל שבאין

ולא מוגבה בהתאם למדרגת הקדושה; המשכן היה במישור ובהשוואה אחת אפילו עם מקום המדבר.

ו. עפ"ז מובן גם הטעם שקדש הקדשים שבמקדש, המקום המקודש ביותר, לא היה נבדל בגובהו מהיכל המקדש:

ענין זה, שהקדושה והרוחניות של המקדש פועלות על העליה שבמקום הגשמי – ומטעם זה מקום אחד היה גבוה ממשנהו, בהתאם לחילוקים שבקדושתם – ניתן לאמרו לגבי מדרגות אלו בקדושה שבהן הדרגא התחתונה היא בערך לעליונה, הנעלית הימנה (רק) „בשתיים עשרה מעלות“ וכיצא בזה; אבל כשמדובר במדרגה בקדושה הנעלית באי"ערוך (עד שהיא למעלה מגדר מעלה ומטה) – הרי, להיותה דרגא נעלית באי"ערוך, אין מקום לכך שהדבר יתבטא במספר מעלות, בגובה מדוד ומוגבל, וממילא – בגובה מקום גשמי.

וזהו החילוק שבין שאר חלקי המקדש ובין קדש הקדשים: בחלקי המקדש, החלק האחד נעלה ממשנהו, אבל ההפרש הוא בערך מסוים – כל חלק יש לו ערך לחלק ולמדרגת הקדושה הסמוכים לו – ובהתאם לחילוק הערך ביניהם, יש חילוק ביניהם גם במספר ובגובה המעלות שבין מקום למקום, כך שהאחד גבוה מחברו גם בגשמיות.

אבל ב(קדושה של) קדש הקדשים, שהוא שלא בערך כלל לשאר חלקי המקדש, והוא נעלה בכלל מגדר מעלה ומטה – שהרי שם היה במקום עצמו

ודברים אלו שייכים גם לבית המקדש הנמצא „(ושכנת) בתוכם”⁴⁹, לבחינת קדש הקדשים השוכנת במקדשו הפרטי של כל אחד מישראל – פנימיות דפנימיות הלב, בחינת יחידה שבנפש⁵⁰ – שבה אין שום ציור

ערוך, כמו החילוק דבמחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי (סנהדרין כד, א) לדרך הלימוד דירושלמי דאין תורה כתורת א”י (ראה ספרי ר”פ עקב. ב”ר פט”ז, ד), צ”ל ביטול השגה הקודמת לגמרי. כמבואר בארוכה בסה”מ תש”ח ע’ 121 ואילך. וש”נ.

(49) תרומה כה, ח. „וארז”ל* בתוכו לא נאמר אלא בתוכם” (לקו”ת נשא כ, ב).

(50) ראה לקו”ש חט”ז ע’ 472. וש”נ.

(* כ”ה בכ”מ בדא”ח. ולע”ע לא מצאתיו אלא בר”ח (ש’ האהבה פ”ו קרוב לתחלתו). של”ה ש’ האותיות אות ל’. מס’ תענית רד”ה מענין העבודה. פ’ תרומה – שכה, ב. שכו, ב. – ועוד.

והגבלה, ועל־אחת־כמה־וכמה שאין בה שום התפשטות (וענין זה נרמז⁵¹ בקוץ שעל ה”⁵²), ומצדה כל יהודי „מבטל ומסלק את עצמו ורצונו ליבטל אליו יתברך”⁵³, ובזה הוא עצם התקשרותו – שלמעלה מגדר וציור, יחידה לייחדך, בדוגמת כניסת כהן גדול (כשליח) „כל עמך ישראל בכל מקום שהם” אחת בשנה לקדש הקדשים.

(משיחת ש”פ מסעי תשד”נ)

(51) לקו”ת ראה כז, א.

(52) כי גם היו”ד עצמה אינה בבחי’ התפשטות – ראה לקו”ת שם. וראה לקו”ש חט”ז ע’ 419 ואילך. וש”נ.

(53) לקו”ת תצא לת, סע”ד. ושם הוא (גם) לגבי בחי’ חי’.

